

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

УДК 336.77

Онищенко Володимир Олександрович,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,

доктор економічних наук, професор

Черв'як Анна Володимирівна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,

аспірантка

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Стан фінансового ринку країни та суб'єктів його діяльності невід'ємно пов'язаний із розвитком економічних процесів, а також ступеня надійності функціонування банківських та небанківських (кредитні спілки, інвестиційні компанії, ломбарди, страхові компанії, недержавні пенсій фонди, лізингові компанії та інше) фінансових установ.

У механізмі функціонування кредитної системи України велика роль належить комерційним банкам, які діють в різних секторах ринку позичкового капіталу і є багатофункціональними організаціями. Банки акумулюють основну частку кредитних ресурсів і надають своїм клієнтам повний комплекс фінансових послуг, включаючи кредитування, прийом депозитів, розрахункове обслуговування, купівлю-продаж і зберігання цінних паперів, іноземної валюти [1, с. 148].

У ринковій економіці роль кредиту найбільшою мірою проявляється в оптимізації пропорцій суспільного відтворення. Роль кредиту – це результат «роботи» його функцій, що проявляється у забезпеченні потреб додатковими коштами позичальників для нормального здійснення виробничої та іншої діяльності, грошових розрахунків, уникаючи неплатежів, запровадження передових технологій та новітньої техніки у виробництво, вирішення житлової проблеми тощо [2, с. 844].

З метою організації кредитної діяльності банки розробляють та впроваджують власну кредитну політику. Кредитна політика – це структурно-функціональна цілісність взаємопов'язаних між собою елементів (цілей, завдань, принципів, технологій, організацій), взаємодія яких дозволяє визначити найбільш ефективні стратегії діяльності банку на ринку кредитних послуг. Кредитна політика містить стратегію і тактику банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів зворотності, строковості, цільового використання, забезпеченості та платності [3, с. 586].

Починаючи з 2014 року Національним банком України розпочато жорстке та масштабне скорочення банківського сектору економіки. У сучасних умовах в Україні продовжує спостерігатись тенденція до зменшення кількості банківських установ. Відповідно до офіційних даних НБУ, станом на 1 січня 2018 року в Україні зареєстровано 82 банківські установи, що на 98 менше ніж у 2014 році [4, с. 281]. Динаміка зміни кількості банківських установ зображена на рисунку 1.

Протягом досліджуваного періоду, причиною закриття такої великої кількості банків було припинення кредитування цими банками підприємств і домогосподарств. Наслідком цього є те, що клієнти закритих банків, внаслідок кризи, через жорсткі

вимоги до позичальників, не можуть знайти новий банк для отримання кредитів, оскільки не мають кредитної історії з іншими банківськими установами [6, с. 183].

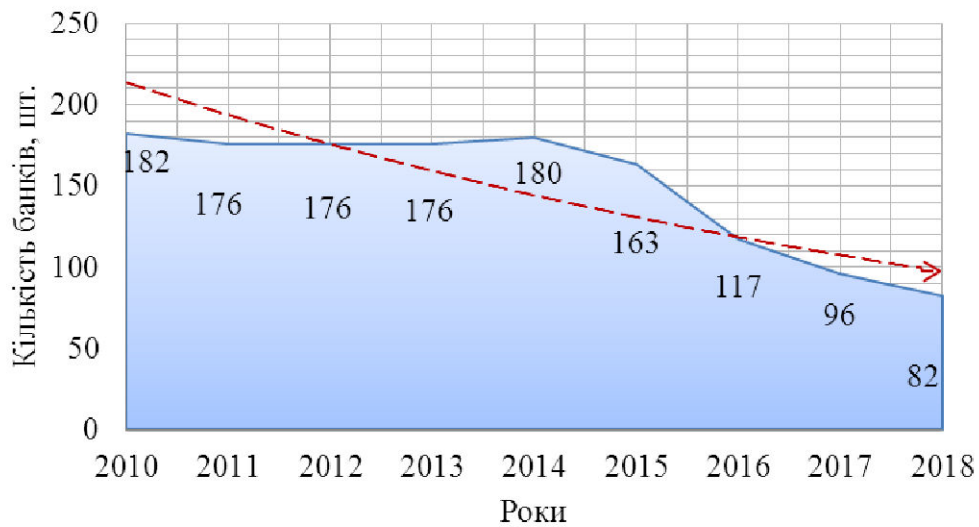

Рис. 1. Динаміка кількості банків в Україні у 2010–2018 рр.

*Складено авторами за даними [5]

Але, незважаючи на масове скорочення банківських установ, в Україні діє достатня кількість банків, які продовжують здійснювати свою діяльність. Тож, відповідно до офіційних даних НБУ [5], проаналізуємо кредиторську діяльність банків за видами економічної діяльності (Табл. 1).

Таблиця 1

Надані кредити за видами економічної діяльності (станом на 01.12.2017)

Види економічної діяльності	Надані кредити	%
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	60 329	7,42
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	7 664	0,94
Переробна промисловість	196 961	24,21
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	51 574	6,34
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	2 348	0,29
Будівництво	43 970	5,41
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	274 398	33,73
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	33 960	4,17
Тимчасове розміщування й організація харчування	2 064	0,25
Інформація та телекомунікації	7 202	0,89
Операції з нерухомим майном	71 404	8,78
Професійна, наукова та технічна діяльність	49 990	6,15
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	9 246	1,14
Освіта	14	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1 074	0,13
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	819	0,10
Надання інших видів послуг	409	0,05
Усього	813 424	100

Відповідно до даних Національного банку України у 2017 році найбільш кредитованими галузями економіки була оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів та переробна промисловість. Це пояснюється

тим, що дані галузі мають найменший ризик діяльності, розповсюджені на всій території України та, взаємодіючи з іншими суб'єктами ринку послуг, створюють додаткову кількість робочих місць та споживають продукцію інших галузей господарства.

Доцільно буде також дослідити динаміку наданих кредитів клієнтам банків, враховуючи офіційні дані НБУ (Табл.2).

Таблиця 2

Кредити надані клієнтам банками України

Назва показника	2016 р. тис. грн.	2017 р. тис. грн.	01.09.2018 р. тис. грн.
кредити, що надані органам державної влади	3 360	1 380	1 567
кредити, що надані суб'єктам господарювання	830 632	840 017	897 460
кредити, що надані фізичним особам	175 711	154 802	175 662
кредити, надані небанківським фінансовим установам	65	6	13
Всього	1 009 768	996 205	1 074 702

Збільшення кредитної суми простежується лише у суб'єктів господарювання. Зменшення суми кредитів по інших показниках у 2017 році відбулося внаслідок погіршення платоспроможності кредиторів, зміни курсу валюти, ризикованої та нерентабельної діяльності фінансових посередників. Також негативний вплив на кредитний портфель фізичних осіб мало значне скорочення ряду банківських установ.

Приріст всіх показників у досліджуваній період 2018 року свідчить, що ситуація на кредитному ринку, порівняно з минулим роком, стабілізувалась. Також, свідченням цього став звіт НБУ про фінансову стабільність за червень 2018 року. Відповідно до нього кредитний ризик знизився завдяки поліпшенню фінансового стану населення й бізнесу, реструктуризації проблемної заборгованості великих позичальників, зниженню частки незарезервованих дефолтних кредитів. До кінця року очікується подальше зміцнення фінансового стану позичальників, що сприятиме відновленню якості кредитів [5].

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що розвиток кредитування на сучасному етапі стабілізується та приймає позитивну тенденцію до зростання. Клієнти банківського сектору диверсифікували свої кошти відповідно до ситуації та кількості банків на ринку. Банки, у свою чергу, приділяють більше уваги підвищенню якості та ефективності управління кредитним портфелем.

Література

1. Сич Є. М., Ринок фінансових послуг: [навчальний посібник] / Є. М. Сич, В. П. Ільчук, Н. І. Гавриленко. – К. : ЦУЛ, 2012. – 428 с.
2. Солоділова К.В. Сучасний стан кредитування в Україні /К.В. Солоділова, О.В.Шафранова / Економічні науки – 2017. – Випуск 3(43) – С. 844-847.
3. Бикова О. В., Оцінка ефективності кредитної політики банку / О. В. Бикова, О. В. Марченко // Молодий вчений. – 2017. – №3 (43) – С. 586-589.
4. Onyshchenko V., Construction industry in ukraine credit analysis / V.Onyshchenko, S. Sivitska, A. Cherviak / International Journal Of Engineering & Technology – 2018. – Vol 7 No 3.2 (2018): Special Issue 2 – С. 280-284.
5. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>.